

СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІКИ І МИТНОЇ СПРАВИ»

УДК 331.556.4

Біленко О.В.

канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

ОСВІТНЯ МІГРАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ТРУДОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Під освітньою міграцією слід розуміти сукупність переміщень осіб з метою отримання освіти різного рівня і на різні терміни.

Структуру освітньої міграції становлять кілька потоків переміщень:

- навчальна міграція, що охоплює переміщення з метою отримання середньої, середньо-спеціальної та першої вищої освіти, а також різні канікулярні програми;
- міграція з метою отримання другої вищої та наступних ступенів освіти, наукового ступеня, проходження наукового стажування;
- міграція з метою професійного розвитку (навчання на мовних курсах, семінарах, тренінгах, програмах перепідготовки або сертифікації, отримання бізнес-освіти тощо).

На основі загальних законів міграції, теорії факторів «притягання – виштовхування» та сучасного розвитку суспільства виділяють такі загальні фактори притягання освітньої міграції:

- економічні (середній розмір зарплати, рівень цін в країні, якість життя населення, наявність робочих місць, стабільний розвиток економіки);
- соціально-культурологічні (висока якість освіти, можливість саморозвитку і самореалізації, позитивна демографічна ситуація в країні, сприятливі умови праці, злагоджена система охорони здоров'я, відсутність релігійних переслідувань, расової та етнічної дискримінації);
- природні (сприятлива екологічна ситуація, розвиток природних ресурсів та рекреації, низький рівень радіації);
- політичні (стабільність політичної ситуації, розвиток демократії, відсутність корупції та воєнних конфліктів) [1].

Розвинуті країни використовують міжнародну освіту як один із інструментів залучення молодого, здібного до навчання та активного сегменту людського капіталу до національних економік. Участь України у Болонському процесі та поглиблення співпраці з ЄС створила нові можливості для української молоді у сфері здобуття європейської освіти і, водночас, це несе з собою традиційні загрози міжнародної міграції.

До переваг для країни, що приймає мігрантів, можна віднести: збільшення фінансових надходжень у формі оплати за навчання і, відповідно, податкових надходжень до держбюджету; розширення асортименту освітніх

послуг, інтеграція національних вузів у міжнародну освітньо-наукову систему, зростання інноваційної складової освітнього процесу; омолодження структури населення; підвищення якості людського капіталу; поповнення економіки кваліфікованими спеціалістами і, відповідно, пришвидшення науково-технічного та економічного розвитку.

Країна-донор має позитивні ефекти за умови повернення освітнього мігранта на батьківщину: певна економія у підготовці кваліфікованих кадрів; отримання більш підготовленого спеціаліста, ніж звичайний працівник-мігрант, оскільки він знає іноземну мову та набув значного культурного і соціального потенціалу. Однак головною загрозою, що постає перед країною-донором студентів, є ризик втрати інтелектуального потенціалу, старіння населення за рахунок виїзду та перетворення освітньої міграції на еміграцію.

Нині Україна є переважно постачальником освітніх мігрантів в інші країни, що зумовлено зростанням доступності освіти за кордоном, розширенням міжнародної співпраці українських вузів, складнощами працевлаштування та низьким рівнем зарплати після закінчення ВНЗ в нашій країні.

Освітня еміграція молодих людей з України негативним чином відбивається не лише на поточному стані трудового потенціалу, але й ставить під загрозу майбутнє нашої держави. Зокрема, вплив молодих людей за кордон призводить до від'ємних демографічних наслідків для України, до руйнації українських молодих сімей. Разом з тим спектр наслідків даного процесу охоплює не тільки економічні, але й політичні, демографічні, соціокультурні зміни, зумовлені взаємною адаптацією суспільства і мігрантів, ефекти яких в даний час повністю не вивчені.

В Україні в останні кілька років посилилася як зовнішня, так і внутрішня освітня міграція. Причинами є: конфлікт на Донбасі, макроекономічна криза, погіршення добробуту населення, високий рівень безробіття серед молоді. Найбільше приваблюють абітурієнтів великі міста: Київ, Львів, Харків та Одеса. Аналіз процесів міжрегіональної академічної міграції засвідчив її негативний вплив на маленькі міста та села: зниження трудового потенціалу села чи регіону; вимивання з сільських районів освіченого прошарку населення, що зменшує резерви для підйому цих територій; зростає соціальна напруженість в містах; збільшується навантаження на міські бюджети; зростає криміногенність в містах; тиск на місцевих ринках робочої сили в областях і містах-реципієнтах; додаткове навантаження на їх системи життєзабезпечення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. **Сандугей, В.В.** Освітня міграція в контексті євроінтеграції вітчизняної економіки [Текст] / В.В. Сандугей // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. - 2018. Випуск 4 (15). - С.29 – 34.